

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput IV. Nonum, decimum, undecimum, dundecimum, decimum-tertium,
& decimum-quartum argumentum contra eandem opinionem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

nibus imputantur ad peccatum, tamen ab ip-
sis actu non præcogitata. Quia ex hoc quod
homines ratione præditi, vivunt absque debi-
ta reflexione ad prima syndereleos dictami-
na; ex eo item quod de futura vita, deque
vita præsentis rectè instituenda, potiorique
cura habenda animæ, quam corporis, parum
vel nihil solliciti, toti sunt in satisfaciendis con-
cupiscentiis, sæcularibusque desideriis; ex ta-
liter (inquam) neglecto vitæ ordine, tam-
quam causâ voluntariâ & culpabili, per se
nata sunt sequi innumera peccata, sicut &
innumerabiles incogitantia, inconsiderationes
& irreflexiones ad malitiam eorum. Quæ pro-
inde, licet non præcogitata, in culpabili ista
causa idèò voluntaria censentur, quia potuerunt
debueruntque præcogitari, & culpa hominis
est, quod non præcogitaverit.

CAPUT IV.

*Nonum, decimum, undecimum, duodecimum,
decimum-tertium, & decimum-quartum argu-
mentum contra eandem opinionem.*

²⁷ **N**onum argumentum: si ad peccandum
formaliter necessaria foret notitia seu ad-
vertentia actualis malitiæ, idèò esset quia aliàs
peccatum, quâ tale, non foret voluntarium.
Sed ad hoc necessaria non est actualis notitia,
seu advertentia malitiæ. Neque enim pecca-
tum, quâ tale, esse debet voluntarium for-
maliter & actu, sed sufficit esse voluntarium
virtualiter & interpretativè. Ad voluntarium
autem virtuale & interpretativum, eodem mo-
do requiritur actus cognitionis, sicut & volun-
tatis (ait Doctor Angelicus 1. 2. q. 6. a. 3.) ut
scilicet sit in potestate alicujus considerare, &
velle, & agere. Sicut ergo ad voluntarium vir-
tuale & interpretativum, seu indirectum, non
requiritur volitio actualis, sed sufficit virtua-
lis, consistens in eo quod homo possit & de-
beat velle; sic non requiritur cognitio actualis,
sed sufficit virtualis, consistens in eo quod
homo possit & debeat cognoscere, seu consi-
derare. Quia, sicut S. Doctor ibidem conse-
quenter arguit, *sicut tunc non velle, & non
agere, cum tempus fuerit, est voluntarium; ita
& non considerare.*

²⁸ Et ratio cur virtualiter cognoscere & con-
siderare censeatur, qui potest & debet cog-
noscere & considerare, est tum quia cognos-
cere, posseque & debere cognoscere, æqui-
parantur in jure, sicut scire, posseque & de-
bere scire. Tum quia, uti S. Doctor ait ibi-
dem a. 7. ad 3. tunc non totaliter tollitur cog-
nitio: quia non tollitur potestas cognoscendi;
sed solum consideratio actualis in particulari ope-
rabili. Et tamen hoc ipso est voluntarium, se-
cundum quod voluntarium dicitur, quod est in
potestate voluntatis, ut non agere, & non velle,
similiter & non considerare. Tum denique quia
sicut qui potest & debet prohibere malum,
& non prohibet, censetur ei virtualiter con-

sentire, licet actu non consentiat cap. *sicut di-
gnum* de sentent. excom. Gloss. in l. culpa 36.
ff. de reg. jur. Et qui tacet, cum potest &
debet negare, censetur virtualiter concedere,
licet actu non concedat cap. *qui tacet* de reg.
jur. in 6. cap. *nonne* de præsumpt. l. 2. §. vo-
luntate ff. de solv. matr. sic qui potest & debet
scientiam, seu notitiam & advertentiam compa-
rare, & non comparat, sed vel negligit, vel no-
titiam & advertentiam in seipso voluntariè impe-
dit, per passionem vel habitum pravum, &c. li-
cèt scientiam, notitiam, vel advertentiam actu
non habeat, censetur virtualiter scire, noscere,
advertere, saltem hoc sensu quod perinde pec-
cet ac si sciret, nosceret & adverteret. Eò
quod malum, quod per ignorantiam, inco-
gitantiam & inadvertentiam committit, ipsi
voluntarium sit in causa, voluntariâ utique
ignorantiâ, incogitantia, & inadvertentiâ, uti
docet S. Thomas lect. 3. in cap. 1. lib. 3. Ethic.
Dum (inquit) aliquis ignorat id quod eum
oportet scire, talis ignorantia non causat in-
voluntarium: quia ignorantia hujusmodi non
potest homini habenti usum rationis provenire
nisi ex negligentia. Quia quilibet tenetur adhi-
bere sollicitudinem ad sciendum quid oporteat
eum facere, aut vivere. Unde si ipsa ignora-
tia reputatur voluntaria, cum homo eam non
vult vivere, sicut tenetur; consequens est, quod
nec illud, quod per ejusmodi ignorantiam fit,
involuntarium juvatur. 1. 2. q. 6. a. 8. dicitur
voluntaria ignorantia ejus quod quis potest
scire & debet. Et hinc q. 74. a. 7. ad 2. con-
cludit, quod ex hoc ipso quod ratio superior non
dirigit actus humanos secundum legem divinam,
impediens actum peccati, dicitur ipsa con-
sentire, sive cogitet de lege aeterna, sive non
(nota bene) cum enim cogitat de lege aeterna
actum, eam contemnit; cum vero non cogitat,
eam negligit, per modum omissionis cujusdam.
Unde omnibus modis consensus in actum peccati
procedit ex superiori ratione vel contemne-
te legem aeternam, dum de ea actu cogitat, vel
eam negligente, dum actu non cogitat.

Decimum argumentum: non est idonea in-
cogitantia seu inadvertentia & inconsidera-
tionis excusatio, ubi ipsa incogitantia, seu in-
advertentia & inconsideratio voluntaria est &
culpabilis. Talis namque incogitantia & in-
consideratio non magis excusat, quam igno-
rantia culpabilis & voluntaria. Quam fide cer-
tum est non excusare. Excusaret tamen, si for-
maliter non peccaret, nisi qui actu scit vel ad-
vertit se peccare. Hoc enim posito, nullus
peccaret, nisi qui actu sciret, vel adverteret
se peccare. Nullus ergo peccatum ignorantia
committeret; neque enim peccatum ignorantia
est, quod peccatum esse actu cognoscitur,
vel dubitatur.

Undecimum argumentum: peccata non ex-
cusat necessitas, nec impotentia culpabilis &
voluntaria. Ergo nec inconsideratio seu inco-
gitantia culpabilis & voluntaria, seu volun-
tarius defectus actualis cogitationis & con-

siderationis malitiae, etiam in confuso. Consequentia bona est, ab omnimoda paritate rationis. Antecedens, est communis doctrina Sanctorum, apud quos nihil solemnius, quam effatum istud Anselmi lib. de concord. c. 17. *Impotentia, quae descendit ex culpa, non excusat à culpa impotentem, culpam manente.* Quorum verborum sensus verus, naturalis & genuinus est, quod talis impotentia non excuset à culpa impotentiam consequente, distincta proinde à culpa impotentiam antecedente, sive per quam causata est impotentia: utpote à qua, etiam non manente, nunquam excusat, nec excusare potest impotentia ipsam consequens. Frustrà proinde Anselmus adderet *culpam manente.* Sed & ridiculum foret querere vel disputare, an, manente culpa, per quam causata est impotentia, hæc ab illa excuset? Cùm evidenter inexcusabilis sit, quamdiu manet.

31 Solemni effato Anselmi, conforme est effatum Augustini l. i. retractat. c. 15. dicentis: *Qui cogenti cupiditati resistere non potest, & ideo facit contra praecepta justitiae, jam hoc ita peccatum est, ut sit etiam poena peccati.* Proinde peccatum est distinctum à peccato cujus est poena. Et lib. 1. oper. imperf. contra Julian. c. 105. *Necesse est ut peccet, qui nesciendo quid facere debeat, quod non debet facit.* De quo genere malorum Deus rogatur, ubi dicitur: „delicta juventis meae & ignorantiae meae ne memineris. „ *Quod genus delictorum si non imputaret Deus justus, non sibi dimitti posceret homo fidelis.* Et cap. 106. *Necesse est ut peccet à quo ignoratur justitia.* Et l. de perfect. just. c. 6. *Peccatum est, vel cùm non est charitatis quae esse debet, vel minor est quam esse debet, sive hoc voluntate vitari possit, sive non possit. Quia si potest, praesens voluntas hoc facit; si autem non potest, praeterita voluntas hoc fecit.*

32 Conforme quoque est solemne istud Hugonis Victorini l. 1. de Sacram. p. 7. c. 23. *Non potest excusare necessitas, quam praecedens operata est voluntas.* Et istud Bernardi serm. 81. in Cant. *Nec necessitas, cùm voluntaria sit, excusare valet voluntatem.*

33 Enimvero si necessitas voluntaria excusaret, voluntarius gratiae defectus; sine qua peccatum vitari nequit, excusaret à peccato. Quod negant Sancti, uti demonstravimus l. 9. cap. 24.

34 Negant etiam cum Sanctis non pauci nec infimi nominis Theologi, scilicet Ferrariensis l. 3. contra Gent. c. 159. & 160. Henricus Gandavensis, Abulensis, Gregorius, Cajetanus, Rossensis, Ruardus Tappeus apud Vasquez 1. p. disput. 97. c. 2. & 3. Thomas de Lemos in Panoplia gratiae to. 3. p. 2. p. 38. num. 138. p. 94. n. 432. Et to. 4. p. 2. p. 92. n. 284. & 285. Antonius Massouleius, Inquisitor Tholosanus, & Reverendissimi Patris Antonini Cloche Ord. Praedic. Generalis Socius, libro cui titulus, *D. Thomas sui Interpres, de motione divina, & libertate creata* dissert. 1. q. 8. Gonet in Glypeo Thomistico tr. 5. disput. 5. a. 5. Tom. I.

Argumentum duodecimum: excæcatio, seu cæcitas mentis, quæ ex peccatorum actualium gurgite provenit, cui se sponte peccator immergit, sic ut justo Dei judicio, extincta omni luce divinæ gratiæ, in altissimis tenebris à Deo deseratur, atque aded importet omnimodam privationem cognitionis spiritualium, ut S. Thomas docet 2. 2. q. 15. a. 2. in corp. juxta communem doctrinam Sanctorum, non excusat à peccatis per illam cæcitatem commissis, licet homo per cæcitate peccare se nesciat, nec advertat, eod quod utique in ipso jam *oculus mentis extinctus est*, ut Augustinus dicit in Psal. 57. & taliter excæcati sint *destituti omni lumine veritatis*, ut idem ait lib. de perfect. justit. c. 19. Tamen enim lumen vultus divini in ipsis signatum adhuc maneat, non penitus extinctum ac deletum, quoad universalia legis naturæ principia; extinctum tamen est, quoad particulare operabile, uti docet S. Thomas 1. 2. q. 94. a. 6. Et licet, quamdiu vivunt, aliqua divini luminis scintillatione subinde invientur ad respicientiam; certum tamen est scintillationem illam raram esse, ipsosque frequenter omni divino lumine seu gratiâ intellectus ad tempus destitui, utpote in cujus subtractione cæcitas ipsorum consistit, uti videmus ex Augustino & S. Thoma locis citatis; unde & taliter excæcati fatentur Sap. 5. *Justitia lumen non luxit nobis, & sol intelligentia non est ortus nobis.* Et de Judæis taliter excæcatis Christus Joan. 12. *Propterea non poterant credere, quia verum dixit Isaias: excæcavit oculos eorum, & induravit cor eorum, ut non videant oculis, & non intelligant corde.* Ipsaque experientia idipsum evincit: cùm de se ipsis ipsimet excæcati fateantur, sæpè nullis se conscientiae remorsibus pulsari, dum peccant: quia nimirum se peccare per cæcitate nesciunt. Nec tamen ided excusantur: cùm istius inadvertentiæ causam propriâ voluntate & iniquitate dederint. Idedque peccata ipsorum ab Augustino l. 5. contra Julian. c. 3. (aliàs 4.) vocantur *& peccatorum supplicia praeteritorum, & suppliciorum merita futurorum.* Et de Judæis, ut supra excæcatis, Christus Joan. 15. *Nunc autem excusationem non habent de peccato suo.* Et Apostolus Rom. 1. *qui ea faciunt, digni sunt morte.* Videri potest Massouleius loco citato, ubi pro certo habet, excæcatis & obduratis nulla à Deo concedi auxilia, etiam sufficientia. Quod & probat Lemos to. 4. p. 2. tr. 3. c. 16. Et nos pluribus ostendimus libro 9. c. 20. 21. 22. 25. 27. &c.

Argumentum decimum-tertium: si advertentia actualis requireretur ad peccandum formaliter & imputabiliter, sequeretur Atheos, Nerones, Caligulas, Heliogabalos, & similia hominum monstra, putidas etiam publicarum libidinum victimas, abjecto omni divino & humano timore, abominabilia sine abominatione, imò summa cum delectatione, tranquillâ conscientia (ut Bernardus loquitur in l. de conscientia ad quemdam Religiosum

Ord. Cisterc.) id est absque ullo conscientia scrupulo, adeoque sine ulla actuali ad malitiam reflexione perpetrantes, in istis formaliter & imputabiliter non peccare. Quod & dictu, & auditu horribile est. Videatur S. Bernardus loco citato, ubi taliter peccantes depingit eos, qui in profundum malorum venerunt.

40 Argumentum decimum-quartum: dato, non concesso, quod synderesis non esset in talibus penitus absque voce, dum abominabilia ista committunt; quia tamen omnia rectæ operationis principia pravis habitibus, frequentique & diuturno Dei contemptu in ipsis adeo corrupta sunt, ratioque excæcata, & cor obduratum, ut vix umquam de Deo cogitent, sed tantum de satiandis brutalitatibus, crudelitatibus, passionibus & inclinationibus suis; negari nequit, synderesim esse in ipsis per habitus pravis adeo impeditam, tantisque obicibus circumseptam, ut vix tenuis vox ipsius ad cor eorum valeat pervenire. Tales proinde vel non peccabunt formaliter per brutalitates illas, &c. defectu reflexionis actualis ad malitiam; vel certe tantò minus imputabiliter peccabunt, quantò minori cum reflexione; quantò proinde excæcatiùs, tranquillius, & cum minori conscientia remorsu; quantò magis per effrenatas passiones & brutalitates suas, pravosque habitus & consuetudines erunt excæcati; quantò denique magis similes se reddiderint equis & mulis, quibus non est intellectus (si enim advertentia & reflexio actualis ad malitiam necessaria sit ad formaliter peccandum, major advertentia necessaria erit ad magis peccandum, secundum illud: *Sicut se habet simpliciter ad simpliciter, ita magis ad magis.* Tantò proinde minus imputabile erit peccatum, quantò minori cum advertentia commissum.) Istud autem nemo sapiens dixerit: utpote aperte contra Scripturam Job. 15. *Quantò magis abominabilis & inutilis homo, qui bibit quasi aquam iniquitatem?* Aperte etiam contra rationem rectam, quæ dicitur, æquum non esse quòd per voluntariam sui excæcationem peccatores acquirant privilegium formalis cujusdam impeccabilitatis, vel minoris peccabilitatis, peccato per se imputabili, pro toto tempore tantæ suæ cæcitatibus, ut vel profusus actu non advertant, vel vix advertant se peccare per abominaciones suas, ita ut in ipsis verificetur illud Proverb. 4. *Via impiorum tenebrosa, nesciunt ubi currunt;* & nihilominus inexcusabiles esse convincantur, ex eo quòd passionibus & pravis habitibus suis consuetudinibusque resistere possint, & resistendo locum dare debitæ considerationi. Et, ut subinde non possint, impotentiam istam suo sibi vitio compararint, in tantamque imbecillitatem justo Dei judicio devenerint, qui non sinit deæcus peccati sine dedecore vindicta, indefangibili lege spargens pœnales cæcitates & imbecillitates super illicitas hominum cupiditates, ut Augustinus dicit; & usque adeò verum

est, ut ne Prophetas quidem & Magistros consulendo, veritatem assequantur. Justo quippe Dei judicio incidunt in Prophetas & Magistros sibi similes, id est cæcos; de quibus Isa. 56. *Speculatores ejus cæci omnes, nescierunt universi; canes muti, non valentes latrare, videntes vana, dormientes, & amantes somnia.* Per Ezechielem quippe c. 14. dicit Dominus: *Qui posuerit immunditias suas in corde suo... & venerit ad Prophetam, interrogans per eum me, ego Dominus respondebo ei in multitudine immunditiarum suarum... Ego Dominus decepti Prophetam suum... juxta iniquitatem interrogantis, iniquitas Propheta erit.*

Timeant proinde, qui se tutos existimant in conscientia, dum in praxi secuti fuerint laxiora opinamenta (reverà falsa) nonnullorum Authorum, vel Confessoriorum, quos Deus sapè, ob ipsorum & interrogantium peccata excæcavit. Ob ipsorum quidem, quia ex nimio studio, seu hominibus placendi, seu popularem plausum captandi; dum de ratione sua male suada; inconsultis germanis fontibus Moralis Christianæ, nimium præsumunt, præconcepitis opinionibus suis, vel Sodalitii sui tenaciùs inhaerentes; ideòque saniores contrariorum Doctorum Theologiam, vel confidere negligentes; vel etiam contemneres, & invidiosè traducetes, justo Dei judicio loquuntur falsa. Ob interrogantium verò peccata, dum sincerè Deum non colentes, non tam solliciti sunt de consulendis loquentibus vera, quam placencia.

CAPUT V.

*Argumentum decimum-quintum ex Concilio
Diospolitano.*

IN eo namque damnatus fuit error iste Celestii: *Oblivio & ignorantia non subjacent peccato, quoniam non eventum secundum voluntatem, sed secundum necessitatem.* Quem errorem damnando, Concilium istud defini- vit, peccari posse per ignorantiam & oblivionem, tunc etiam, quando ignorantia & oblivio voluntarium excludere, necessitatemque inducere videntur; utique dum ignorantia & oblivio tales sunt, ut omnem peccati seu malitiæ actualem cognitionem & conscientiam excludant. Tunc quippe voluntatem excludi, necessitatemque induci contendunt Authores opinionis, contra quam disputamus. Id (inquam) contendunt cum Celestio, cujus nomine Eutrobulus apud D. Hieronymum lib. 1. Dialogorum contra Pelagianos c. 10. *Rogote (inquit) qua est ista injustitia, ut in peccato teneat erroris, cuius reatum non habet conscientia? nescio me peccasse, & ejus rei quam nescio pœnas luo? Et quid plus faciam si sponte peccaverero?* Hanc querimoniam insanam, & factis Litteris adversam esse, probat Hieronymus ibidem. Dolendum proinde quòd eam secuti Socii Parisienses epist. 3. (Paris anno